

15 kannor eller derutöfver, stånde, derest han detsamma inköper å plats, der minuthandel med spirituosa icke är tillåten, samma ansvar, som för olofflig minuterung och utskänkning stadgad är. Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 18 Januari 1873.

S. Magnusson,
från Skaraborgs län.

Häri instämmer:
Bengt Olofsson.

N:o 12.

Af Herr Ola Andersson: Om utarbetande af förslag till lag angående förändrade grunder för väghållningsskyldighetens utgörande.

Vid sistlidne riksdag väckte jag motion, åsyftande en af nuvarande omständigheter högt påkallad förändring i lagstiftningen rörande skyldigheten att bygga och underhålla vägar och broar, hvilande detta förslag på den grund att skyldigheten borde åligga alla dem som af vägarne begagnade sig. Detta förutsätter nemligen att goda vägar äro ett behof *synnerligast* för dessa, och att andra kunna vara för denna sak mindre intresserade. Om nu bevillningen efter andra artikeln vore en lämplig norm för denna skyldighets utgörande hvad all jordbruksfastighet beträffar, så är den ingalunda någon mätare för behofvet eller bruket af vägar för andra beskattningsföremål. Svårigheter yppa sig således här, som ej äro de lättaste att öfvervinna.

Emellertid synes det af hvad i denna fråga förekommit, såsom ville man betrakta väghållningen såsom en mera allmän angelägenhet, dels därför att många hafva sådant yrke, sådan näring eller rörelse, i och för hvilken de visserligen litet eller intet sjelfva begagna vägar, men hvilken rörelse skulle lida betydligt afbräck och kunderna afledas åt annat håll, derest ej goda vägar funnes till platsen, och dels att goda vägar äro ett så framstående vilkor för och bevis på ett lands kultur, att väl knappast någon verksam medlem i samhället bör eller kan undgå att deruti vara intresserad och sålunda ej heller vara befriad från skyldigheten att till en så beskaffad allmän angelägenhet bidra.

Om man tager i betraktande, vare sig den historiska tillkomsten af befrielsen, för säterieegendomarne i de förndanska provinserna, från detta onus, eller den ofantliga utsträckning denna skyldighet i jernbredd med samhällets utveckling erhållit, sedan den tid densamma ensamt ålades jordbruket, och dagligen ytterligare erhåller genom allt mer här och der uppkommande fabriker, verk och inrättningar, hvilka ofta begagna vägar ojemförligt mera än jordbrukaren, men svårligen torde hafva någon rätt att till större eller mindre del lefva på hans bekostnad, så kan man ej undgå att finna det den i detta fall nu gällande lagstiftning kräfver skyndsamt och rättvis förändring. I öfverensstämmelse härmed anser jag att all jordbruksfastighet bör bidra här till för hela den åsatta bevillningen efter andra artikeln och alla andra beskattningsföremål för hälften af samma bevillning, hvilket torde vara en billig begäran; från sådan skyldighet skulle jag likväl vilja undantaga alla statens och kommunens tjenstemän för dem åsatt bevillning för lön till och med 1000 R:dr R:mt. Härader anser jag bör utgöra det minsta området för ett väghållningsbolag, men med frihet för flera härader att sig förena.

Dernäst kommer frågan: Huru många eller hvilka vägar böra härunder inbegripas? I min förra motion föreslog jag här till ej blott allmänna (härad- och landsvägar) utan äfven by- och sockenvägar. Under förhandlingarne hafva de som motsatt sig dessa senare, hvilka nu underhållas endast af byn och socknen inom hvilken de äro belägne, ehuru de rätt ofta mycket anlitas af andra, tydligen haft en något oriktig uppfattning, enär de dels sagt att man ville kasta underhållet af byvägar på staten (och detta var ej ifrågasatt för något slag af vägar), och dels sammanblandat begreppen byvägar och enskilda utfartsvägar, *hvilka senare jag uttryckligen undantagit*. Skilnaden emellan sådana vägar, som gå från by till by, från socken till socken, samt sådana hvilka blott äro utfartsvägar från ett och annat hemman och ej för annat ändamål behöfliga, torde ej vara synnerligen svår att uppdraga.

Den väsendtligaste olägenheten af bibehållande af by- och sockenvägar för sig är den, att en by, som lyckas få sin väg antagen som allmän, får densamma underhållen på häradet, under det att en annan by, som med nära lika eller kanske fullt lika goda skäl kunde haft samma anspråk, får ensam underhålla sin byväg och dessutom bidra till den förra, hvarförutom det väl kunde vara önskvärdt att blifva qvitt de många, svåra och kostsamma undersökningarne och striderna om hvilka vägar som böra till allmänt underhåll antagas. Skulle dessutom skyldigheten i båda fallen fördelas på alla, så blefve enda skilnaden, att kostnaderna, om alla vägarne underhöllos på häradet, blefve jemnare fördelade.

Slutligen kommer *sättet* för vägunderhållet. För egen del är jag öfvertygad om, att vägarne upplåtande i större eller mindre stycken åt entreprenörer på lämplig tid är det bästa sättet. Det stode då en hvar fritt att åtaga sig mer eller mindre väglagningsarbete, ingen blefve tvungen att köra hela eller flera mil till sina väglotter, täffande spekulanter skulle sannolikt icke komma att saknas, och vägarne underhåll skulle med all säkerhet komma att ske mycket bättre än nu, då nämligen en hvar hade betalning för arbetet och i alla de betalande kontrollanter. Då man frångår en fast beräkningsgrund, som är det numera högst ojemnt fördelade hemmantalet, så torde man också komma att frångå *delningen* och alltså äfven derigenom den svåra *taxeringen* af vägarne, hvilken senare, om än aldrig så rättvis ena året, till följd af här och der uppkomna fabriker, jernvägsstationer och dylikt, under året blifver motsatsen. Emellertid, sedan *grunden* för kostnadernas utgörande blifvit i lag bestämd, vill jag åt de väghållningsskyldige inom hvar sitt område öfverlemna att om *sättet* besluta efter hvarje ords olika förhållanden.

På nu anförda skäl får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen för sin del beslutar, att kostnaden för vägars och broars underhåll å landet skall utgöras af all jordbruksfastighet för *hela* den åsatta bevillningen efter andra artikeln och för alla andra beskattningsföremål för hälften af dem åsatt bevillning efter samma artikel (efter den proportion som nu förefinnes emellan bevillningen å jordbruksfastighet och andra beskattningsföremål) dock att tjenstemäns löner, till och med 1000 R:dr, härifrån äro befriade,

att hvarje härad utgör ett väghållningsbolag, der ej flera förena sig, med rätt att sjelfva bestämma sättet för underhållet, vare sig genom entreprenad eller på annat sätt, och att häruti inbegripes

gripes alla vägar med undantag af enskilda hemmans utfartsvägar, samt

att Riksdagen beslutar i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta på dessa grunder utarbete och till Riksdagen framlägga förslag till lag i detta afseende.

Skulle Riksdagen ej godkänna detta mitt förslag i hvad det afser *by- och socknevägar*, så föreslår jag, under förutsättning att detsamma i hufvudsaken godkännes beträffande *allmänna vägar*,

att Riksdagen beslutar, att hvarje by eller socken skall utgöra kostnaden för underhållet af sina enskilda vägar *efter ofvanstående grunder*, med frihet att inom sig besluta om *sättet*, och att Riksdagen jemväl härom aflåter underdånig skrifvelse.

Stockholm den 27 Januari 1873.

Ola Andersson.

N:o 13.

Af Herr **Per Nilsson** från Örebro län: Om utarbetande af sådant förslag till skjutsningsväsendets ordnande, att jordbruket icke vidare deraf betungas, samt om beviljande af anslag för åstadkommande af den i berörda hänseende erforderliga utredning.

Frågan om förändrad reglering af skjutsningsväsendet är så gammal och så ofta ventilerad, att jag, då jag nu går att än ytterligare draga den under Riksdagens pröfning, icke behöfver vara mångordig; jag behöfver endast åberopa den utredning, som lemnats denna fråga, dels af Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet vid 1856—1858 års riksdag i dess Betänkande N:o 110, dels Stats-Utskottets Utlåtande N:o 72 vid 1867 och samma